

λέμησε την Κρατική σύνθεση του καιρού εκείνου σάν έργο σατανικό κι' όταν κήρυξε πώς ή κοινωνική άμαρτία ροκανούσε τους άρμούς της 'Ανθρωπότητας βρισκόταν σέ μεστή όρθοφροσύνη θεωρίας κι' ένεργείας. Οί αντίπροσωπευτικότεροι τύποι της νοιώθανε γερά και βαθειά πώς ή Χριστιανική συναισθηματική υπερβατικότητα είχε γλήγωρα άναλυθή στα ύγρα έρέβη των παθών που ζωντάνεψε και θέρειψεν ό μεσαιωνικός πανθείσμός απ' τή μιá μεριά κι' απ' τήν άλλη ό κυκλώνας που τράνταζε τή ζωή με τήν άδικη στάση που κρατούσεν ό Φεουδαρχισμός άπέναντι στα κοπάδια των άδικημένων Λαών.

(Έχει συνέχεια)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

CH. BAUDELAIRE

Ο ΕΧΘΡΟΣ

Μιά καταιγίδα ή νόθη μου ήταν σκοτεινιασμένη,
που τήνε σκίζει έδώ κι' εκεί φωτός άναλαμπή
Στόν κήπο μου ό νεροποντές τή γύμνια έχουν σπαρμένη,
Και του έχουν μείνει λιγοστοί ροδόχρωμοι καρποί.

Νά, τ' χινόπορο άγγιξα των ιδεών, κι' άκόμα
Τό φτυάρι και τό δίχρονο θά πάω μν' φορά,
Κι' απ' τήν πλημμυρισμένη γή, μαζεύοντας τό χώμα,
Θά κλειώ τις τρύπες που άνοιξαν σάν τάφους τά νερά.

Κ' όί νέοι άνθοι τοι' όνειρου μου ποιος ξέρει αν βροΐνε πάλι
Στό χώμα αυτό που πλύθηκε σάν άμμο στάχρογάλλι
Κρύφια τροφή να πάρουνε δύναμη κι' εύωδιά;

Ω άλίμονο, ω άλίμονο! τή ζωή ό Χρόνος κλέβει,
Κι' όλοένα ό Σκοτεινός Έχθρός που τρώει μας τήν καρδιά!
Απ' τό αίμα που έμεις χάνουμεν όρθώνεται κι' άντρίκει!

ΔΗΜ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

CHATEAUBRIAND

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Σιωπηρό δάσος, άγαπημένη μοναξιά, πόσο αγαπώ
να τρέχω άνάμεσα στους άγνωστους ίσκιερούς σου
κόρφους. Όταν μεσ' στις σκοτεινές σου καμπύλες γυ-
ρίζω ξεχασμένος μέσα στα όνειρα δοκιμάζω ένα αισθη-
μα ήσυχης γαλήνης! Μαγεία τής καρδιάς μου!
'Από τά δέντρ' απ' τά χορτάρια μου φαίνεται πώς
βλέπω να πετιέται μιá γλυκειά θλίψη.

Αυτό τό νερό που άκούω άπαλά μουρμουρίζει και
φαίνεται άκόμα, πώς με φωνάζει μέσα στο βάθος των
δασών. Ω! να μπορούσα ευτυχισμένος να περάσω
έδώ τή ζωή μου ολάκαιρη μακριά απ' τά ανθρώπινα!
Στά μουρμουρίσματα των ρυακιών σ' ένα δουλουδένιο
στρώμα, στήν άνοιξιάντικη χλόη να κοιμόμουν άγνω-
στος στόν ίσκιο των μικρών φτελιών. Όλα μιλούν,
όλα μ' άρέσουν στους ήσυχους αυτούς θόλους!

Αυτά τά σπάρτα που στολίζουν ένα άγριο κατα-
φύγιο, αυτό τό άγιόκλημα που τό φουσάει φεύγοντας
ένα έλαφρό άεράκι σιγοσαλεύουν τή μιá κοντά στήν
άλλη τις άστατες γιολάντες τους. Φυλάχτε μέσα στους
κρυψώνες σας, ω δάση, τους πόθους μου που ξεφώ-
νησα. Σε ποιόν έραστή θά είσαστε ποτέ τόσο αγα-
πητά; Κι' άλλοι θά σάς ξαναπούν παράξενους έρω-
τες. Εγώ από τις όμορφές σας κρατώ τις έρημιές
σας μόνο.

Ε. Α. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Η προσπάθεια του Ώδείου να όργανώσει πρότυπη σκηνή, για να δείγνη τους καρπούς του δραματικού του σχολείου, είναι βέβαια άξιόπαινη. Γνωστό πώς ή θεατρική Τέχνη, σύνθετη στο σύνολό της, κλείνει λογίς άλλα καλλιτεχνικά είδη μέσα της, από τήν έπική αφήγηση ίσα με τή σοφή διδαχτική ποίηση και τό λυρισμό του τραγουδιού, από τή μουσική άρμονία και του χορού τή χάρη ίσα με τή ζωγραφική παράσταση και τήν άρχιτεχτονική μέθοδο, κάθε τι που εύχαριστεί και μετά τό αύτί, τό μάτι και τήν ψυχή. Έδώ, που τό έπαγγελματικό θέατρο ζέπεσε, γιατί παρά πολύ τό τύλιξε στα δίχτυα της ή ρουτίνα, τό να σταθή μιá τέτοια πρότυπη σκηνή θά μπορούσε να χαρακτηριστεί σημάδι πολιτισμού.

Μά πόσες φορές ως τώρα από τά 1904 με τό παλιό «Βασιλικό Θέατρο» και τή «Νέα Σκηνή» του Χριστομάνου, δέ δοθήκανε οι καλήτερες έλπίδες! Κι' όμως ποτές δέν έμεινε κάτω τό σταθερό κι' άκέραιο. Οί αίτίες είναι πολλές. Έλλειψη σοβαρής θεατρικής παράδοσης. Μικροπολιτισμός και προσωπικά που έμποδίζουνε να γίνη συντηρητική άρμονιακή ομαδική εργασία. Κάποια διαφορά μόρφωσης και καλλιτεχνικής αντίληψης που χωρίζει τους ανθρώπους του θεάτρου, ώστε πολλοί μήτε στις γενικές γραμμές να καταλαβαίνονται συναμεταξύ τους. Έλλειψη συνεδησης από μέρος των ήθοποιών για τήν τάξη τους και τήν αποστολή τους. Ανακρίτως τέχνης και βιομηχανίας, και τό περισσότερο άδιαφορία του κοινού για σοβαρό θέατρο, από έλλειψη, όχι εξαιρετικής, μα τής άπλής κοινής μόρφωσης που σημαδεύει άλλες κοινωνίες. Γιατί αν ή κοινωνία μας δέν έχει άκόμα τήν ώριμη θεατρική συνείδηση που χρειάζεται, φταίει μαζί με άλλα, μιá πιά πολύ, ό δρόμος που ως τώρ' ακολουθήσε τό έπαγγελματικό θέατρο. Κι' άλλοτε τό σημειώσαμε. Ό δρόμος αυτός εΐτανε πάντα τό κατέβασμα στο χοντρό γούστο του κοινού, κι' όχι προσπάθεια μιás σοφής συστηματικής άνύψωσης αυτού του γούστου σε άξιες πνευματικές σφαίρες.

Στόν τόπο μας, για τό θέατρο, καθώς και για τή δημοσιογραφία, γεννήθηκε ή περιεργή αντίληψη, πώς πρέπει ν' ακολουθώ πάντα τό πνευματικό έλλειδο του κοινού, και πώς αυτός είναι ό μόνος τρόπος για να μπορούνε να ζούν οι εργάτες του. Άλλιώςτικα, με όνειρα μεγάλα άνώτερης τέχνης, γίνεται οικονομικό χαντάκιωμα, δίχως άλλη όφέλεια. Η τέτοια αντίληψη, νομίζουμε, πώς είναι μονάχα δικαιολογία για τήν επικράτηση τεμπελιάς και δίψας για εύκολο τρεχούμενο κέρδος. Βέβαια, τό αντίθετο θά χρειάζετανε πολλούς κόπους και κάμποσο χρονικό διάστημα. Μά οι κόποι αυτοί θά εΐταν άφορμή περηφάνιας, για όσους θά είχανε συντελέσει σε τέτοιο έργο. Δέν μπορεί να ξεχωρίση κανείς, αν-οί θιασάρχες ή όσοι γράψανε ως τώρα για τό Έλληνικό θέατρο, είναι ή αίτία του κακού, γιατί τις περισσότερες φορές ό ένας παράσερνε και δικαιολογούσε τόν άλλον. Και σά γινότανε λόγος καμιά φορά για σοβαρή σκηνή, τό ζήτημα έπαιρνε δρόμο προσωπικό, για τή διεύθυνση και λειτουργία του «Έθνικού Θεάτρου», όπως τόνοματιζανε.

Μά πάντα, τό ζήτημα εΐτανε και είναι στόν τρόπο που θά μορφωθή πνευματικά τό πολύ κοινό. Τό Θέατρο, είδος τέχνης, πλασμένης γενικά για τους πολλούς, έχει πρώτο σκοπό ίσα ίσα να τραβήξη αυτούς

τούς πολλούς ἐκεῖ πού στέκει ἡ πραγματικὴ τέχνη, ὅπως μᾶς τὴν παραδῶσαν ἴσα μὲ σήμερα, μέσα στους αἰῶνες, οἱ μεγάλοι ποιητές. Ἡ κύρια λοιπὸν καὶ στοιχειώδεια δουλειὰ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου πρέπει νὰ εἶναι μιὰ κατ'ἀλλήλη πνευματικὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ κοινοῦ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ φτάσῃ ἢ διαστραμμένη νόσησίν του ἀπὸ τὶς λογικὰ φάσεις, παντομίμες καὶ ἀστικὰς δραματοποιήσεις, στους ἀληθινούς πλατιούς ὁρίζοντες.

Νέο, συγχρονισμένο, Ἑθνικὸ ἂν θέλετε, θέατρο, θὰ πῆ Λαϊκὸ Θεάτρο. Μονάχα ἅμα καταλάβουμ' ἔτσι τὸ ζήτημα θὰ μπορέσῃ νὰ γίνῃ κάτι. Ὁ ἀπλοϊκὸς κοσμάκης, ὁ πολὺ λαὸς, ὁ ἀγνὸς στὴν ψυχὴ καὶ στὰ αἰσθήματα, εἶναι κάμπος ἀκαλλιέργητος, γιὰ τὴν ὥρα, στὰ θεατρικὰ. Ἔχει ὅμως μέσα του τὴν μπόρεση καὶ τὴ δύναμη νὰ νοιώσῃ τὰ μεγάλα, ἀπλὰ καὶ ἀνθρώπινα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τραγικῶν, καθὼς καὶ τῶν κατοπινῶν ποιητῶν ἀπὸ τὸ Σαίξπηρ ἴσα μὲ τὸν Ἴψεν, καὶ τῶ νεότερων αἰῶμα.

Δώστε του λοιπὸν τέτοια ἔργα, μεταφρασμένα στὴ ζωντανὴ δημοτικὴ του γλῶσσα, καὶ νὰ ἰδῆτε τί θάματα μπορεῖ νὰ γίνοντε μέσα σὲ λίγα χρόνια. Ὁ λαὸς, στὴν ἀρχὴ μπορεῖ νὰ ξαφνιαστῇ, ὕστερα θὰ σιμώσῃ γιὰ νὰ δοκιμάσῃ, στὸ τέλος θ' ἀγαπήσῃ γιὰτί θὰ καταλάβῃ. Καὶ εἶναι δυνατό νὰ μὴν καταλάβῃ ἔργα πού εἶναι μεγάλα μόνο καὶ μόνο γιὰτί εἶναι πολὺ ἀνθρώπινα καὶ γιὰ τοῦτο πολὺ ἀπλά; Ἐνα «σοτεινὸν» ἄς ποῦμε, δράμα τοῦ τάδε σύγχρονου Γερμανοῦ, γιὰ παράδειγμα ὁ «Ἀμαξᾶς Ἐνσελ» τοῦ Χάουπτμαν, θὰ εἶναι στους λαϊκοὺς θεατὲς πολὺ πιὸ εὐχάριστο, πιὸ ζωηρό, πιὸ εὐκολονόητο, παρὰ σὲ ἀκροατήριον τῆς καλῆς λεγόμενης τάξης. Γιατί ἐκεῖ μέσα ὁ λαὸς θὰ ἰδῇ ζωγραφισμένη τὴν ἴδια του ζωὴ, ὀλόβολη, ἀκέρια, πραγματικὴ, δίχως τὶς ψευτιὰς πού δημιούργησε γύρο καὶ μέσα της ὁ φτιασιδωμένος πολιτισμὸς τῆς ἀστικῆς τάξης.

Νά, ποῖο εἶναι τὸ μεγάλο τὸ ἔργο. Τάλλα πού ζητοῦνε μερικοὶ, νομίζοντας πὼς τὸ νεότερο θέατρο πρέπει ν' ἀρχίσῃ μὲ δράματα ντόπια, τσαρούχια, φουστανέλες, λυρικοὺς πατριωτισμοὺς, ἀρχαιοπρεπὴ ἢ ἀνακατωμένη γλῶσσα, ἀριστοκρατικὴ φόρμα καὶ τὰ τέτοια, εἶναι ἀσύστατα πράγματα, πού δύνουν θέματα γιὰ κουνιέντες μόνο, καὶ ὄχι γιὰ ἐπιθυμιά πρὸς ἔργα. Μὰ μὲ τὴ δημιουργία πλατιοῦ θεατρικοῦ κοινοῦ, θὰ ἔρθῃ ὥρα πού θ' ἀναγνωριστῇ καὶ ἡ ἀξία Ἑλληνικῆ νοητικῆ παραγωγῆς. Τὰ παλιότερα νεοελληνικὰ δράματα, ἢ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ», ὁ «Γύπαρος», ἢ «Ἐρωφίλη», ὁ «Βασιλικὸς» καὶ ἄλλα, μὲ κάποια προσοχὴ γιὰ τὴ νεώτερη σημερινὴ τους οικονομία, θὰ μπορούσαν νὰ παρασταθοῦνε καὶ νὰ δώσουν εἰκόνα τῆς πρώτης μᾶς δραματικῆς ποιήσεως. Ἔτσι τὸ κοινὸ ἀρματωμένο μὲ γνώση, θὰ ἔφτανε μιὰ μέρα σίγουρα καὶ σταθερὰ σ' ἀναγνώριση καὶ ἐπιθυμία σύγχρονης ἑλληνικῆς σημερινῆς, καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ τὸ ζῆρι τῆς ἀξίας καθὲ νεώτερου ἔργου θὰ εἶτανε σὲ θέση, ἴσα μὲ κάποια σύνορα, μόνο του αὐτὸ νὰ δώσῃ.

Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσουμ' ἐδῶ τὸ δοκίμασμα πού ἔγινε στὰ περασμένα χρόνια, γιὰ νὰ δυναμώσῃ τάχα τὸ νεογέννητο θεατρὸ μᾶς, μὲ τοὺς Βουτσηναίους, Λασσάνειους καὶ Παντελίδειους πανεπιστημιακοὺς δραματικούς ἀγῶνες, καὶ πὼς μ' ἐκείνους ὄχι μόνο ἡ δραματικὴ μὰ καὶ ἡ ρητορικὴ ἀνάμα τέχνη ζημιώθηκα, — ἀπέραντοι μονόλογοι, κατάνυχρη γλῶσσα —, τόσο πού σήμερα κανέν' ἀπὸ τὰ βραβε-

μένα μνημεῖα δὲ σώθηκα ἀπὸ τὴ λησμονιὰ καὶ τὴν καταφρόνια πού τοὺς ἀξίζει.

Μὰ τὸ ξαναλέμε τελειώνοντας πὼς: ἂν μείνῃ καὶ τώρα τὸ θέατρο γιὰ στολίδι μιᾶς περιορισμένης κοινωνικῆς τάξης, καὶ δὲν ἀνοίχτοῦνε οἱ πόρτες του στὸ λαϊκὸ κόσμον γιὰ νὰ τοῦ βοηθήσουνε τὸ ξύπνημα, νὰ τοῦ κάμουνε συνειδητὸς τὶς κρυμμένες του ψυχικὰς ἰδιότητες, νὰ τοῦ δείξουνε τὸ δρόμον τῆς καλλιτεχνικῆς αἰσθητικῆς καὶ σκέψεως, —οἱ νέες δοκιμαίαι, ἀπὸ τώρα εἶναι, ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ, ναυαγημένες.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

ΟΝΕΙΡΟ

Ἀνοίγω τὸ στενὸ παράθυρό μου
Καθαρότατη ἀπόχρῳνον ἔξω ἡ νύχτα,
Καὶ κάθε θρόν τὸ χιόνι ἔχει σκεπάσει.
Καὶ πίσω ἀπ' τῶν δειτρῶν τὶς ἄσπρες κλάρες
Ποῦ ὁ βαθὺς οὐρανὸς ἔχει σιμώσει
Τρέμουν τ' ἄστρα χρυσὰ καὶ διαμαντένια
Καὶ μέσα ἀπ' τ' ἄστρα, πέρα, ἀπάνον ἀπ' ὄρη
Καὶ θάλασσες καὶ κάμπους πέρα, ἀσπρίζει
Τῆς Κόρινθος τὸ λιόλουστο ἀκρογιάλι.
Καὶ στὰ χαλίκια παίζουν οἱ ἀδερφοῦλες
Στὸ κῆμα πλάι τὸ λάλο πού σὰν κριάρι
Μαζώνεται καὶ κρούει μὲ τὸ κεφάλι.
Καὶ παίζουν οἱ ἀδερφοῦλες καὶ γελοῦνε
Κι' ὁ σκύλος μας χαρούμενα γαβγίζει
Καὶ δὲς, ἀγνάντια ἢ μάνα μου ἀπ' τὸ σπίτι
Βιγγλίζει μὲς τῆς θάλασσας τὰ πλάη
Κι ἀπάνον ἀπὸ βουνὰ, χωριά καὶ χῶρες
Νὰ ἰδεῖ μὲ τὴν ψυχὴ τί κάνει ὁ γιὸς της.
Τί κάνει; Ἡ ξενιτιά τὸν βασανίζει,
Σὲ τόπο κορὸ καὶ ἀνήλιαγο εἶνε σκλάβος
Καὶ τὸν τρώει ὁ πόθος τῆς πατρίδους.

B. ΡΩΤΑΣ

«Nil inultum remenabit»

Λοιπόν: «Ὅταν κατέβηκε τέλος καὶ αὐτὸς σὶν Ἄδη,
—ὁ Μέγας Ἀυτοκράτορας καὶ μέγας κολασμένος—
εἶχε τὴν ὄψη σκυθρωπὴ καὶ ἦταν συλλογιζόμενος.
Οἱ πεθαμένοι τρέξανε τριγύρω του κοπάδι,

καὶ ἄλλος τὰ μέλη του ἔδειχνε φοιχτὰ σακατεμένα,
ἄλλος τὰ μαῦρα σπλάγγα του πηγμένα μέσα σὸ αἷμα,
ἄλλοι τὸν ἐκυντίζανε μὲ θολωμένο βλέμμα
καὶ ὄλοι τὸν καταριόντανε γιὰ ὅ,τι ἔχε καμωμένα.

Μαυροφοροῦσες θλιβερὲς τοῦ γράζανε τὸ δρόμον
γυροβότας τοὺς ἀντροστῶς, ζητιῶνας τὰ παιδιὰ τους
κιάστεικοὶ κλαιόντανε γιὰ τὴ χαμένη ὑγειὰ τους.

Αὐτὸς στεκόταν ἄλαλος καὶ ἀκίνητος μὲ τρόμον ...
Κι ἀκούσθη δυνατὴ Φωνὴ καὶ τοῦπε: «Συνεργὸ σου
εἶχες στὴ γῆς τὸν Ὀλεθρο. Μὰ τώρα ἀλλοίμονο σοι!»

ΑΡ. ΒΕΚΙΑΡΕΛΗΣ